

A.4. DÈFICITS EN LES PRESTACIONS D'ATENCIÓ A PERSONES EN SITUACIÓ DE DEPENDÈNCIA

Les modificacions introduïdes des de l'any 2010 en la configuració i el funcionament del Sistema d'Atenció a l'Autonomia i la Dependència han suposat una reducció de l'àmbit de protecció del Sistema i un retrocés en els drets i les garanties de les persones. Així, moltes persones dependents veuen que, malgrat que les seves necessitats s'incrementen, no poden accedir als recursos que preveu la Llei 39/2006, de 14 de desembre, de promoció de l'autonomia personal i atenció a les persones en situació de dependència.

Les manifestacions d'aquestes restriccions són moltes i diverses, i afecten tant el reconeixement de la dependència com l'accés a les prestacions.

Pel que fa al reconeixement de la dependència, cal destacar algunes conseqüències de la modificació en la classificació dels graus de dependència que va introduir el Reial decret llei 20/2012, de 13 de juliol, de mesures per garantir l'estabilitat pressupostària i de foment de la competitivitat.

La nova classificació de graus de dependència sense nivell no s'ha d'aplicar a períodes anteriors a l'entrada en vigor de la norma

Inicialment, la Llei 39/2006, de 14 de desembre, va establir tres graus de dependència, cadascun dels quals estava dividit en dos nivells. El Reial decret llei 20/2012, amb l'objectiu de simplificar aquesta classificació, va suprimir els nivells. Dins de les disposicions transitòries es preveia que les persones que tenien reconegut un grau i nivell de dependència no necessitaven un nou reconeixement, però en cas de revisió la valoració resultant s'havia d'adaptar a la nova estructura de graus. Alhora, es modificava la quantia màxima de cada presta-

ció, de manera que les prestacions econòmiques també resultarien afectades en cas de revisió de grau.

L'aplicació d'aquestes previsions no ha estat sempre ajustada a dret i ha generat conseqüències desfavorables en alguns casos. Concretament, això s'ha produït quan l'Administració ha aplicat la nova classificació a sol·licituds presentades abans de l'entrada en vigor del Reial decret llei 20/2012 però resoltes amb posterioritat i, com a resultat, la prestació resultava inferior a la concedida inicialment.

El Síndic ha considerat que la nova estructura de graus no s'hauria d'aplicar amb efectes retroactius, i que les situacions de dependència referides a períodes anteriors a l'entrada en vigor del Reial decret llei s'haurien de valorar d'acord amb l'estructura de graus i nivells vigent en aquells períodes. En conseqüència, també ha recomanat que les prestacions econòmiques que es reconeguin en aquests supòsits s'adeqüin a les quanties previstes durant aquests períodes.

Pel que fa a l'accés a les prestacions, les restriccions encara són més evidents. Així, es produeixen demores molt importants en el pagament de la prestació econòmica per cuidador no professional, sobretot en l'abonament de les quanties que havien estat ajornades en virtut de les disposicions normatives vigents. Igualment, són nombroses les queixes relacionades amb la gestió de sol·licituds de prestacions meritades i no percebudes formulades per les persones hereves quan la persona dependent mor sense haver rebut íntegrament les quanties que tenia reconegudes.

Els retards en el pagament de les prestacions per cuidador no professional vulneren els drets de les persones dependents

El Departament de Benestar Social i Família ha reiterat les dificultats per fer front als

pagaments en el moment indicat com a conseqüència de la situació econòmica i del deficient finançament per part de l'Estat, i la voluntat de fer-los efectius segons ho permetin les disponibilitats pressupostàries i els recursos existents.

En qualsevol cas, cal tenir present que les prestacions d'atenció a les persones dependents s'emmarquen en els drets que l'Estatut d'autonomia de Catalunya reconeix a les persones amb necessitats especials per mantenir l'autonomia personal en les activitats de la vida diària. Per tant, cal dedicar tots els esforços que siguin necessaris per fer efectius aquests drets.

Tanmateix, l'exemple més clar i preocupant de les restriccions en els drets de les persones dependents és la suspensió de les prestacions econòmiques vinculades al servei de residència.

L'Administració ha de garantir l'accés de la persona dependent al servei residencial o prestació quan tècnicament es valora convenient

Aquesta suspensió, anunciada inicialment com a mesura transitòria durant dos mesos però perllongada posteriorment, ha donat lloc a diverses queixes. Així, s'ha constatat que en casos en què s'havia valorat com a recurs adequat per a la persona dependent un servei residencial, però no hi havia disponibilitat de places públiques, també es tancava l'accés a la prestació econòmica vinculada al servei.

En alguns casos aquesta decisió de l'Administració s'ha traduït en una resolució administrativa per la qual es posa fi al procediment de dependència amb l'argument que no es compleixen els requisits perquè la persona sigui beneficiària de cap de les prestacions del Sistema Català d'Autonomia i Atenció a la Dependència.

A parer del Síndic, aquesta situació no és ajustada a dret, contravé les determinacions de la Llei 39/2006 i lesiona greument els drets de les persones dependents. La Llei reconeix el dret subjectiu de la persona en situació de dependència a rebre l'atenció adequada a les seves necessitats i preveu la prestació econòmica vinculada al servei precisament per garantir que, quan no sigui possible l'accés a un servei públic o concertat, la persona rebi el servei que necessita mitjançant un ajut econòmic.

La impossibilitat d'accedir a aquesta prestació no es pot justificar per motius pressupostaris que buiden de contingut els drets reconeguts legalment. El reconeixement del dret subjectiu que la Llei conté va necessàriament lligat al deure de les administracions d'habilitar els recursos necessaris perquè les persones disposin del servei adequat a les seves necessitats, preferentment, amb serveis públics o concertats i, subsidiàriament, amb la prestació econòmica vinculada al servei.

Tampoc no és acceptable assimilar la impossibilitat de l'Administració d'oferir un servei per manca de places a l'incompliment dels requisits per part de la persona beneficiària. Per tant, en els casos estudiats, el Síndic va suggerir que es revisessin les resolucions que així ho estableixen i es reconeguessin els drets de les persones afectades al servei o la prestació adequada a cada cas.

Queixa 00560/2013

La promotora de la queixa va plantejar la seva disconformitat amb relació al procediment de dependència a nom de la seva mare.

Segons exposava, la persona dependent, que tenia reconegut un grau II nivell 2 de dependència, era perceptora d'una prestació econòmica vinculada al servei de residència. El 17 d'abril de 2012 va presentar una sol·licitud de revisió de grau, que va ser resolta en data 25 de juliol de 2012, i se li va assignar un grau II de dependència. Més endavant es va aprovar una modificació del programa individual d'atenció, d'acord amb la nova qualificació, i es va reduir l'import de la prestació, amb efectes des del 17 d'abril de 2012.

Després d'analitzar el cas i el règim transitori previst pel Reial decret llei 20/2012, el Síndic va suggerir al Departament de Benestar Social i Família, entre d'altres, que revisés les resolucions dictades, de manera que els efectes de la nova qualificació i del nou import de la prestació es fixessin a partir del moment d'entrada en vigor.

El Departament va acceptar els suggeriments plantejats i va informar que es modificarien les resolucions dictades en aquest procediment, d'acord amb el criteri exposat.

Queixa 06664/2014

Una persona va formular una queixa perquè no s'havia resolt la sol·licitud de prestacions meritades i no percebudes que havia presentat dos anys abans. La sol·licitud derivava de la prestació econòmica concedida a un familiar, que havia mort mesos enrere.

El Síndic es va adreçar al Departament de Benestar Social i Família, li va recordar el deure de l'Administració de resoldre expressament, i dins del termini establert, totes les sol·licituds dels ciutadans i li va recomanar que s'agilités al màxim la tramitació d'aquest cas, atès que s'havien superat amb escreix els terminis establerts legalment. En la seva resposta, el Departament va comunicar que s'havia efectuat el pagament de l'import total pendent.

Queixa 01800/2014

La promotora de la queixa va plantejar la seva disconformitat amb l'actuació administrativa relativa al procediment de dependència de la seva mare. La persona dependent ocupava una plaça residencial privada en un centre col·laborador des del juliol de 2013. En el moment d'elaborar el programa individual d'atenció, el mes d'octubre, es va fer una proposta de desistiment perquè la persona estava ingressada en una plaça privada i no es podia tramitar la prestació vinculada. Més endavant es va dictar una resolució en què es determinava que no li corresponia cap prestació per la mateixa raó.

Després d'estudiar el cas, el Síndic recorda que la suspensió anunciada no pot servir com a fonament per desconèixer el dret subjectiu de què és titular la persona per disposició legal. I recomana al Departament de Benestar Social i Família que revisi i corregeixi les actuacions realitzades, de manera que es reconegui que la persona compleix els requisits per ser beneficiària dels serveis i les prestacions vinculades a la situació de dependència, i s'estableixi un programa individual d'atenció en què es determinin els serveis o les prestacions concretes que li corresponen.